

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. VIII. Quâ actione Corpus & Sanguis Christi ponantur in Sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

in primis ultra præsentiam partium corporis Christi in eodem loco frustra fingi modum aliquem positivum: cum sufficiat negatio extensionis, quæ videri non debet, ut videatur res indivisibiliter posita; sed visio fertur in corpus coloratum. Et quamvis esset ibi modus aliquis positivus, posset sine illo videri corpus inextensum, uti sine extensione corpus extensum, sed præcisè corpus coloratum.

DICO II. Corpus Christi ut est in Sacramento potest ab intellectu supernaturaliter & obscure cognosci per fidem; cum ita cognoscant & credant omnes Catholici. Potest item clarè ac supernaturaliter cognosci ab intellectu illuminato per visionem beatificam aut scientiam supernaturaliter infusam; ut etiam constat. Naturaliter tamen non potest clarè cognosci ab intellectu sensibus alligato: cum hic omnem suam cognitionem hauriat à sensibus, qui nullatenus Corpus Christi in Sacramento intuentur: ipsumque dependeat à divina voluntate per solam fidem cognitâ, cuius ex natura rei non potest peti evidens indicium. Nullus denique est effectus sensibilis, ex quo præsentia corporalis Christi possit naturaliter deprehendi.

DICO III. Intellectus nihilominus sensibus alligatus potest Corpus Christi ut est in Sacramento cognoscere naturaliter, sed abstractivè & confusè: cum auditâ institutione & prædicatione hujus mysterii, possit illud quilibet apprehendere, imò fide merè naturali assentiri. Intellectus autem à phantasmate independens, v. g. angelicus, videt ibi in primis naturaliter animâ Christi; utpote quæ ibi est modo suo naturali, id est spirituali. Deinde potest etiâ ipsum corpus Christi naturaliter seu vi suâ etiam clarè intueri, ut docet Scotus, Præpositus & plures alii contra D. Thomam & multos alios. Probat: quia corpus Christi est res materialis, & intrâ limites objecti intellectûs à phantasmate independentis v. g. angelici; adeoque videri potest latens sub speciebus. Et quamvis modus ibi existendi seu præsentia sit supernaturalis in substantia (quod Varii negant, qui à fortiori debent tenere Conclusionem) poterit, eo modo, non visio videri ipsum Corpus, quod est realiter à illo modo distinctum.

Deinde etiam ipsam præsentiam Eucharisticam corporis Christi, etsi supernaturalem, posse naturaliter ab Angelo videri, ex mente Scoti & plurimum aliorum tradidimus in Tractatu de Angelis, quos diximus naturaliter intueri posse etiâ supernaturalia. Quare etsi præsentia Eucharistica sit supra naturâ omnis creaturæ, quia non potest ab agente creato naturaliter produci, secundò quia nullû subjectum supernaturale exigit illam in se habere connaturaliter: non est tamen supra omnem naturæ seu intellectûs naturalis po-

entiam quoad cognosci; neque ex hoc capite desumitur supernaturalitas entis. Quare totum ens creatum præsertim non involvens in obliquo ens increatum, quantumvis sit alioquin supernaturale, est naturaliter proportionatum intellectui angelico aut sensibus non alligato.

QUESTIO VIII.

Quâ actione Corpus & Sanguis Christi ponantur in Sacramento?

DICO I. Actio quâ corpus Christi ponitur in Sacramento est vera conversio substantialis sive transsubstantiatio. Est certum de fide. Et patet ex Florentino supra dicente: *Substantia panis in corpus, & substantia vini in sanguinem convertuntur.* Idem expresse docet Tridentinum sess. 13. c. 4. dicens hanc conversionem convenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia transsubstantiationem esse appellatam. Idem definitum est eadem sess. can. 2. Huc quoque faciunt eæ auctoritates, quæ asserunt destrui substantiam panis & vini, hancque mutari in corpus & sanguinem Christi. Vide dicta supra quæst. 2.

75. Christus ponitur in Sacramento per veram transsubstantiationem.

Declaratur Conclusio ex conditionibus ad conversionem substantialem communiter requisitis. Nâ in primis conversio debet esse inter duas res positivas: quod in præfenti locum habet, cum versetur hæc actio inter panem qui desinit, & corpus quod succedit. Secundò debet terminus à quo simpliciter vel aliquo modo desinere, & terminus ad quem similiter incipere esse. Quod etiam hic locum habet: cum panis absolute desinat, & corpus Christi succedens incipiat esse in Sacramento cum dependentia ad species. Et quamvis simile exemplum in naturalibus non habeamus: cum tamè conversio hæc sit supernaturalis, debet ad similitudinè naturalium explicari, nec per omnia similis in naturalibus requiri. Tertio debet esse cõnexio, saltem moralis, inter desitionem unius termini & incoptionem alterius, idque sub aliquo communi utriusque termino; adeò ut terminus à quo sub isto cõmuni esse desinat, quia terminus ad quem sub eodem succedit. Hoc autem indubiè etiam convenit actioni, quâ Christi corpus ponitur in Sacramento: perseverat enim aliquod commune, scilicet species, sub quibus panis desinenti succedie corpus; ita ut si panis non desineret, corpus non poneretur; & è contrâ si corpus non poneretur, etiam panis non desineret.

Cujus conditiones hæc intervenire declarantur.

Porro conversio hæc dicitur transsubstantiatio, quasi transitio totalis substantiæ in substantiam, ut rectè Scotus dist. 11. quæst. 1. n. 2. Ceteræ verò conversiones naturales sunt solum transitus ejusdem materiæ primæ ab una forma substantiali ad aliam. In illo autem transitu substantiæ panis in

76. In quo formaliter consistat.

substantiam corporis Christi, adeoque in successione corporis Christi in locum substantiæ panis (quæ vi advenientis corporis Christi destruitur) sub eodem aliquo communi; scilicet speciebus, consistit præcisè & formaliter ipsa transsubstantiatio. Quæ admodum conversio substantialis ligni in ignem consistit in successione formæ ignis loco formæ ligni in eadem materia.

77.
Quæ actio-
nes in illa
necessario
interve-
niant.

Hinc evidenter sequitur, necessario in conversione Eucharistica intervenire omnem illam actionem, quæ ad præexplicatum transitum seu successione requiritur. Quare in primis intervenire debet actio conservativa specierum panis & vini, quæ sunt illud commune, quod instar subiecti primò substantiam panis & vini, dein Corpus & Sanguinem continet: sive ista actio sit nova (prout *Disp. 4. q. 2.* docebimus) sive non. Requiritur etiam actio terminata ad ipsum Corpus & Sanguinem Christi: cum non possit succedere sub eodem communi in locum panis & vini, nisi existat; existere autem non possit, nisi producat aut conferretur per aliquam actionem. Præterea requiritur actio, quæ Corpus & Sanguis existens in cælo adducatur ad locum specierum seu potius ad ipsas species. Quæ quidem actio formaliter terminatur ad unionem Christi cum speciebus sacramentalibus (quæ juxta supradicta non est physica unio, sed præsentia Christi ad ipsas species) quam comitatur præsentia Christi & specierum ad eundem locum. Solgetque ista actio dici adductiva; estque omnino nova, & necessario distincta ab actione terminata ad præsentiam Christi in cælo seu in aliis locis. Actio autem, quæ terminatur ad ipsam substantiam Corporis & Sanguinis Christi, dici solet productiva. De qua gravis est controversia, an necessario interveniat nova hujusmodi actio in conversione Eucharistica. Pro cujus resolutione

Controversia est, an
requiratur
nova actio
productiva.

78.
Resolvitur,
quod non.

DICO II. Actio productiva Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia est eadem cum illa, quæ conservatur in cælo. Ita *Scorus dist. 11. q. 3. n. 23.* & seq. *Vasquez, Lugo, Dicastillo* & plures alii, contra *Coninck 9. 75. art. 4. dub. 3. & 5.* & multos alios existimantes requiri substantialem Corporis Christi reproductionem. Immo *Coninck* putat (quod tamen nullam habet apparentiam) ne quidem de absoluta potentia corpus posse poni in Sacramento per solam actionem adductivam absque substantiali reproductione. Probatur doctrina *Scoti*: quia præsentia sacramentalis produci potest sine reproductione substantiæ, & sufficit, ut Christus ponatur in Sacramento: ergo non debet superaddi productio substantiæ. Antecedens pro prima parte probatur: quia Angelus virtute naturali per replicationem sive actionem adductivam fit præsens pluribus locis continuis sine reproductione substan-

Probatur.

tiæ; idem est de anima rationali: ergo divina virtute poterit corpus poni in locis discontinuis absque reproductione ejusdem. Pro secunda parte probatur: quia Christum poni in Sacramento nihil aliud importat, quam eum accipere præsentiam sacramentalem ad species loco desinentis panis & vini. Confirmatur: quia in hoc mysterio præter præsentiam sacramentalem non est alius terminus, cum tota Christi substantia præexistat: ergo non debet poni nova productio sive actio substantialis, esto absolute esset possibilis. Quod addo: quia utrum absolute possibilis sit, merito potest dubitari. Et quidem sententia est *Scoti*, (quem sequitur *Vasquez*) quod fiat absolute impossibile est; eundem effectum dependere à duabus causis totalibus; ita etiam à duabus productionibus totalibus, unâ quæ produceretur in cælo, alterâ quæ alibi, videlicet in Sacramento, eod quod singulæ productiones exhauriant totam capacitatem sive indigentiam effectus. De quo quidquid sit, fultem non debet connaturaliter statui nova productio absque novo termino.

Contra hanc Doctrinam possent variè obijci, quibus probari videtur, nullum corpus posse poni in pluribus locis per solam actionem adductivam. Sed hæc videantur in physica. Specialiter autem contra eandem doctrinam ab aliis Auctoribus

Obijciunt I. Patres frequenter dicunt corpus Christi in Sacramento fieri, creati &c. Italoquitur *Ambrosius l. 4. de Sacramentis c. 4.* *Augustinus* & refertur c. *Virum sub figura dist. 2. de consecr.* ergo intervenit nova substantia productio. Resp. N. C. nam Patres non loquuntur de creatione proprie dictâ: cum etiam, ipso *Coninck* teste, v. o. similiter non esset rigorosa creatio, etiam si nova productio interveniret. Similibus itaque loquendi modis solum declarare volunt, verâ & realem præsentiam corporis Christi, ut sicut res, quæ creatur aut fit, verè habet esse, ita corpus Christi verè & realiter in Sacramento ponatur & habeat esse. Immo *Ambrosius* supra potius facit pro nobis, dum argumentatur à majori ad minus dicens: Si tanta vis est in sermone Domini Iesu, ut imperent esse quæ nunc erant; quanto magis operativus est, ut quæ erant in aliud commutentur? Si enim nova interveniret productio, nihil hic esset minus aut facilius; cum æquè difficile & longè inusitatus sit, prius existens reproduci eodem vel diverso tempore, quam aliquid de novo produci aut creati. Ubi obiter advertit verba *Ambrosii*, ut relata sunt, haberi in correctis editionibus, etiam breviarii Romani, sicque ante annos 600. ea legisse *Lantfrancum*: et si aliqua exemplaria habeant: *Ut sint, quæ erant, & in aliud commutentur.* Quàmvis nec sic faveant *Berengario* & *Lutherano* negantibus conversionem panis & vini: nam qui possunt post consecra-

tionem manere quod erant, si in aliud commutentur? Quare sensus esse deberet: Ut sint, dum profertur consecratio, quæ antea erant, & per sermonem Christi operatorium seu consecrationem in aliud commutentur.

Objicitur II. Actio quâ Corpus Christi ponitur in Sacramento est, & à Patribus ac Conciliis vocatur transsubstantiatio: atqui nulla actio est transsubstantiatio, nisi una substantia destruat, & alia producat, saltem novâ actione: ergo Corpus Christi non ponitur in Sacramento absque nova productione. Resp. Neg. Min. Ad transsubstantiationem enim sufficit, quod una substantia succedat alteri substantiæ desinenti sub aliquo communi; ita ut hæc desinat quia altera ponitur, seu vi impossibilitatis saltem moralis cum illa; & ad summum, quod altera conservetur novo titulo. Vide Vasquez disp. 181. cap. 12. Unde si interveniret nova productio, haberet se per accidens ad formalem rationem transsubstantiationis: sicut in naturalibus conversionibus productio rei de novo se habet per accidens, tantumque intervenit, eod quod una forma alteri naturaliter non succedat, nisi de novo producat. Unde non minus esset substantialis conversio ligni in ignem, si forma ignis præexistens solum uniretur materiæ ligni, quam dum de facto simul etiam producat. Sicut etiam de facto est vera mutatio substantialis in regeneratione hominis (v. g. in resurrectione Christi) in qua tamen anima præexistens solum reuniretur corpori. Quare sicut ad conversionem substantialem propriè solum pertinet actio, quâ forma unitur materiæ, sive ipsa unio: sic etiam ad hanc transsubstantiationem, propriè spectat ipsa actio unitiva corporis Christi cum speciebus; quæ sunt quasi materia seu subjectum commune; per quam nimirum fit, ut corpus Christi, quod est terminus conversionis, succedat in locum panis; quæ successio est formaliter transsubstantiatio.

Nec refert, quod terminus hujus actionis sit merum accidens, scilicet unio seu præsentia corporis Christi ad species: etsi enim id verum sit loquendo de termino formali istius actionis quatenus est actio, seu quatenus per eam aliquid producat: falsum tamen est loquendo de termino formali illius, quatenus est conversio, seu quatenus per eam aliquid convertitur. Nam cum eatenus per eam destruat panis, & ejus loco ponatur, etsi per eam formaliter non producat, substantia corporis Christi, habet eatenus pro termino formali ipsum corpus Christi. Quemadmodum productio unionis formæ cum materia quatenus est actio respicit formaliter ipsam unionem; quatenus tamen est substantialis conversio, respicit formaliter formam substantialem quæ de novo unitur.

Non refert etiam, quod in aliis conversionibus substantialibus forma succedens uniatur formaliter subjecto communi, quod hic non fit. Nam etiam in illis unitur tamquam forma subjecto; quod hic non fit. Species enim non sunt subjectum substantiæ succedentis, scilicet corporis Christi, sed potius è contra: quamvis verè corpus Christi non sit etiam subjectum specierum, juxta fidem. Similiter in aliis conversionibus non solum reperitur subjectum commune, & forma ei unita, v. g. materia ligni & succedens forma ignis, sed insuper exurgens inde terminus adæquatus & compositum substantiale, v. g. ignis: quod hic non reperitur: immo terminus adæquatus, qui hic statueretur ex subjecto vel quasi subjecto communi, scilicet accidentibus panis, & substantiâ noviter succedente, scilicet corpore Christi, exurgere, esset aggregatum velut per accidens. Quocirca dicendum (ut utar verbis D. Bonaventuræ diff. 111. p. 1. art. 1. quest. 2. in corp.) quod hæc est mutatio singularis, quæ nullum simile plenum habet. Assimilatur tamen in aliquo aliis. Quia enim in hac mutatione nihil commune manet, assimilatur creationi. Quia verò principium initiale non est nihil, sed aliquid: ideo dissimilis est creationi, & similis generationi. Quia verò terminum finalem non habet aliquid de novo factum, sed prius existens: ideo est dissimilis generationi, & similis augmento. Quia verò Corpus Christi ex hoc non crescit, sed in pluribus locis existit: ideo dissimilis augmento, & similis loci mutationi. Quia verò in alio loco existit, & à proprio non recedit, sed aliquid in ipsum transit: ideo omni motui & mutationi dissimilis est, & est prorsus mutatio singularis. Hactenus D. Bonaventura.

Quocirca actio, quâ mediante fit transsubstantiatio, non est propriè motus localis corporis Christi: tum quia corpus Christi nullam præsentiam perdit: tum quia hæc actio non tam respicit locum, quam ipsas species, quibuscum ipsa corpus Christi quodammodo unit, sic ut vi illius, destructâ substantiâ panis, in hujus locum succedat sub iisdem speciebus, & dependenter ab eorumdem permanione sub iis permanere si ve conservari debeat substantia corporis Christi. Ex quo evidens est differentia inter hanc mutationem, & aliam actionem, quâ substantia aliqua simpliciter adducitur ad aliquem locum alterius substantiæ, sive à motu locali; cui proinde non competit ratio transsubstantiationis.

Sed adhuc instabit aliquis: Unio corporis Christi ad species debet esse prior præsentia à nobis explicata: cum ipsum succedat in locum panis, qui utique naturâ prius uniebatur physicè speciebus, quam censeatur cum illis uniri eidem loco per præsentiam. Ad quod in primis facile respon-

82.
Pariformitatem per omnia inter hanc & ceteras conversiones naturales non esse unigenam esse debent ostenditur.

83.
Actio, quâ mediante fit transsubstantiatio, in quo differat à motu locali.

84.
Instantia.
Resp. x.
deri

deri posset, non necessariò succedere corpus Christi quoad omnem planè modum & ordinem seu prioritatem, neque etiam sub simili officio; puta subiecti sustentantis species, quæ ibi sustentantur à Deo, adeoque sufficere ut succedat in instanti reali. Aliter tamen posset satisfieri, dicendo præsentiam sacramentalem corporis Christi ad ipsamet species esse priorem præsentia amborum in eodem loco, & ab hoc vel illo loco independentem, sicut indistantia specierum & corporis ab invicem est naturâ prior. Prout etiam unio physica animæ & corporis, & quæ unioni præsupponitur, mutua indistantia utriusque, est prior præsentia locali utriusque ad idem spatium. Unde sicut unio hæc non mutatur mutato loco, seu præsentia locali, sic nec præsentia corporis ad species ob hoc mutatur. Et hæc præsentia potest dici succedere in locum unionis specierum cum pane.

Resp. 2.

85.
Modus conversionem explicandi per actionem productivam, est non novam.

Quòd si nihilominus quis malit hanc conversionem explicare per actionem verè productivam alicujus substantiæ, adhuc non foret necesse admittere substantiam reproductionem corporis Christi: sine qua manifestum est salvari veritatem formæ, seu verborum consecrationis, in qua tamen juxta Adversarios suadatur necessitas conversionis substantialis eucharisticæ: quæque juxta prædicta est omnino superflua si non impossibilis. Dicitur namque poterit, sufficere productionem corporis Christi antiquam, quæ conservatur in cælo, quatenus huic accedit novus titulus, quòd scilicet per eam incipiat conservari dependenter à speciebus & sub iisdem speciebus, pane destructo, vi ejusdem corporis succedentis. Pro quo

Nota, tantæ esse efficaciam hanc conversionem, ut si Christus alibi non existeret, & potestas consecrandi maneret (uti potuisset volente Deo) vi ejusdem debuisset Christus etiam primò produci. Quia verò jam productus supponitur, sufficit eum incipere hoc titulo noviter conservari. Quæ tamen conservatio priùs non erat transsubstantiatio, eò quòd tunc deerat hic titulus, scilicet destructionis panis, successione corporis sub eodem communi, & necessitas sub illo manendi, quamdiu illud commune manet. Et hoc modo clariùs apparet hic actio substantialis. Et si non sit perfecta similitudo cum aliis conversionibus: de quibus non esse per omnia pariformiter discurrendum, constat.

86.
Quævis prædictarum opinionum satis defendit doctrinam fidei.

Finaliter autem, quævis prædictarum Opinionum defendit à parte rei totum quod fides astruit & intendit, destrui scilicet verè substantiam panis, eò quòd adveniat substantia corporis Christi sub iisdem speciebus permanentibus, vi verborum consecrationis. An autem intercedat unio physica, formalis, effectiva, vel præsentia ad species tantum, sive ad locum specierum vel

reproductio &c. non fuerunt Concilia vel Patres solliciti, qui has scholasticas speculationes non curasse videntur, ut mihi satis quidem exploratum est.

Petes, quomodo de conversione unius extremi in aliud sit in hac materia loquendum? Resp. I. Propositiones, quæ tantum significant successionem terminorum sive transitum unius in alterum, esse proprias veras: transitus enim iste vocè hic intervenit. Tales sunt: Panis transit, vel convertitur in corpus Christi, Ex pane fit corpus Christi. Idem est contra, D. Thomam & plures alios de hac propositione (quæ usus est Ambrosius) De pane fit caro Christi: neque enim præpositio De potius significare ubique videtur (etsi interdum significet) utriusque termini consubstantialitatem seu aliquid substantiæ panis communicari corpori Christi, quam præpositio Ex: cum etiam sic loquatur ipse Apostolus 2. ad Cor. 4. Qui dixit de tenebris lucem splendescere & tamen tenebræ nullo modo sunt consubstantiales luci. Resp. II. Propositiones, quæ in rigore intellectæ indicant esse in hac conversione subjectum substantiale utriusque termino commune, esse improprias, adeoque bono sensu explicandas, sicubi apud Auctores probatos reperiantur: cum re verà non sit ejusmodi subjectum commune juxta fidem. Ejusmodi propositio est hæc: Panis fit caro. Item Vinum fit sanguis. Quo modo loquitur Damascenus lib. 4. de fide c. 14. Idem amplius est dicendum de hac: Panis est corpus Christi: quæ propriè intellecta importaret identitatem inter panem & corpus Christi. Sensus itaque similibus propositionum est: Panis transit, seu convertitur, vel est conversus in corpus, & vinum in sanguinem Christi. Hoc sensu dicitur c. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Panis & vinum post consecrationem sunt verum Corpus & Sanguis Christi. Hæc etiam revocatur ista propositio: Panis potest fieri, vel potest esse Corpus Christi, id est converti in corpus Christi. Quo sensu loquitur Ambrosius dicens: Quomodo potest, qui panis est, corpus esse Christi? & respondet, Consecratione. Similiter cavenda & bono sensu explicanda est locutio: Panis commutatur in Corpus Christi: quia significatur motus seu mutatio, quæ propriè connotat subjectum utriusque termino commune.

QUESTIO IX.

Qualiter Eucharistia seu Christus in ea adorari debeat?

Dico I. Hoc Sacramentum est adorandum cultu lætitiæ, qui Deo debetur. Ita definit Tridentinum sess. 13. can. 6. Rationem dat idem Consilium c. 5. dicens: Neque ideo minus est adorandum, quòd fuerit à Christo Dominus